

ERHVERVSJURA

GODE OG DÅRLIGE REGLER

EFFEKT: Netop jurister har et særligt forhold til og indsigt i, hvornår regler er gode, og hvornår de måske kan virke modsat hensigten.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

Det er noget underligt noget med regler.

Vi ved godt, at de ikke er til at undvære, og vi synes, at de er rigtigt gode, når de forhindrer andre i at gøre noget, som vi ikke kan lide – men når vi selv bliver begrænset af dem eller på anden måde skal følge dem, er vores begejstring ofte til at overse. Ja, vi kan måske ligefrem mærke den lille anarkist, de fleste af os har i maven, begynder at røre på sig.

Derfor er det også påfaldende, at vi alle skrider på "flere regler", hvis der sker noget, som vi ikke kan lide eller gerne vil undgå i fremtiden.

Er der ikke nogen politiker, der bider til bolle, kan det være, at andre griber depechen og sætter sig ned for at formulere "etiske" regler, "codes of conduct" eller hvad man nu kan finde på at kalde dem. Men når man gør det, er det jo nok som regel også fordi, at man gerne vil have "de andre" til at opføre sig ordentligt – det er sjældent, man laver etiske regelsæt, fordi man føler, at man selv har brug for dem ...

Endnu mere påfaldende bliver det, når man kræver, at de etiske regler SKAL følges. Og at det skal koste sanktioner, hvis man ikke gør det. Uden at have det mindste forstand på fodbold, kan man godt i sit stille sind undres over, at alle harmes over, at en spiller fra Shakhtar Donetsk overtræder nogle tilsyneladende uskrevne "fair play"-regler og kræver sanktioner – hvis man ikke har lavet en egentlig regel, der forbyder en sådan adfærd og foreskrevet sanktioner for overtrædelsen. Det, der kendetegner etik, er vel netop, at det er udtryk for en personlig holdning og vurdering, som man kan dele eller ikke kan dele.

Ikke blot kan man fundere over regler, og hvordan vi hver især betragter dem – men man kan også overveje, i hvilket omfang de overhovedet virker. Det er naturligvis en kættersk overvejelse, især hvis man er jurist, men netop jurister har et særligt forhold til og indsigt i, hvornår regler er gode, og hvor-

når de måske kan virke modsat hensigten. Meget mere interessant er det imidlertid, at der også er lavet videnskabelige undersøgelser om effekten af regler – og hvornår der kan blive for mange regler.

Tre israelske forskere

offentliggjorde således for nogle år siden en undersøgelse, som de havde lavet på 47 afdelinger på tre hospitaler. De undersøgte bl.a., hvorledes mængden af sikkerhedsforskrifter påvirkede mængden af fejl på afdelingerne. Det er klart, at man især på et hospital på den ene side må have en "nul fejl-kultur" af hensyn til patienterne og på den anden side må acceptere, at fejl kan forekomme, bl.a. fordi hospitaler også tjener som uddannelsessted for yngre læger og andet personale. Man kunne tilføje, at da det også er menneskeligt at fejle, kan fejl aldrig undryddes, men de skal selvsagt minimeres mest muligt.

Som nævnt er det en helt typisk reaktion at kræve/udstede flere regler i takt med, at man opdager uheldige episoder, katastrofale fejl eller skandaler. Hvad enten man er minister for erhvervslivet, sidder i Finanstilsynet og har "ansvaret" for bankvæsenet, eller man er leder i en virksomhed eller på et hospital, reagerer man ved at udstede flere og mere detaljerede regler om den adfærd, som man gerne vil have fremmet eller omvendt ikke vil tolerere. Nogle steder bliver mængden af regler så omfattende, at de i sig selv synes at dræbe enhver form for selvstændig stillingtagen – eller endda så omfattende, at de bliver uoverskuelige. Fokus flyttes med andre ord fra selvstændig problemløsning og fokus på materien til, om man nu får "hakket" alle kravene af, som de står i regelsættet.

Men tilbage til den israelske undersøgelse. Ved hjælp af spørgeskemaer un-

dersøgte forskerne detaljeringsgraden af sikkerhedsforskrifterne – eller i hvert fald den oplevede detaljeringsgrad – og sammenholdt dette med mængden af fejl, der forekom de pågældende steder. De opdagede – ikke overraskende – at mængden af fejl faldt i takt med, at der var en højere detaljeringsgrad af sikkerhedsforskrifterne. Men de opdagede også, at hvis detaljeringsgraden blev øget udover en vis mængde, så steg antallet af fejl igen.

Det mest overraskende og tankevækkende ved undersøgelsen er imidlertid, at den (for) høje detaljeringsgrad af forskrifterne ikke blot bevirkede en forøgelse af mængden af fejl, men at mængden af fejl steg ud over det niveau, der var, hvor reglerne ikke var særligt detaljerede. Dette var ikke blot tilfældet på de afdelinger, hvor de ansatte oplevede, at sikkerhed have

lav prioritet, men også på afdelinger, hvor sikkerhed havde høj prioritet. I afdelinger med høj prioritet for sikkerhed var der således 11 fejl ved lav detaljeringsgrad af forskrifterne.

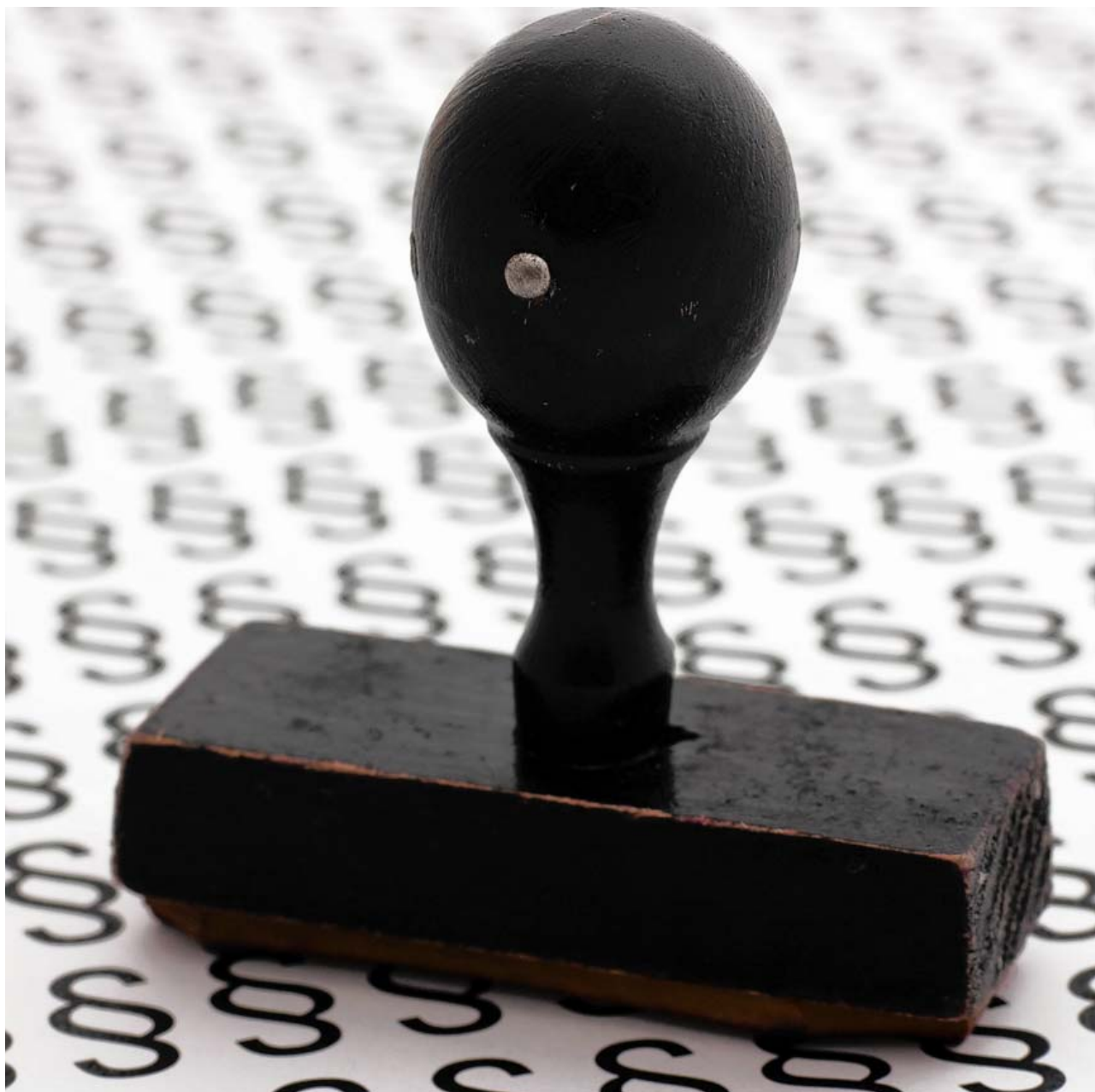
Fejltallet faldt til 9, hvor der var færrest, men herefter steg antallet af fejl til 18 i takt med at detaljeringsgraden af forskrifterne blev øget. I afdelinger, hvor sikkerheden havde lav prioritet, var udgangspunktet 15 fejl, derefter faldt det til 9 også her i takt med en øgning af detaljeringsgraden, hvorefter en yderligere øgning af reglernes detaljeringsgrad førte til 25 fejl. Der var således tale om, at antallet af fejl viste en U-formet kurve i takt med at reguleringsmængden blev øget.

Uanset om man er lovgiver, minister, styrelseschef eller leder i en offentlig eller privat virksomhed må en sådan undersøgelse være tankevækkende: Ja, det hjælper med regler. Men når de bli-

ver for mange og for uoverskuelige bliver de ikke bare virkningsløse, de virker stik modsat hensigten og kan ligefrem øge mængden af det, man gerne ville forhindre. Der er naturligvis forskelle fra regel til regel og fra livsområde til livsområde.

Men betænker man, at den omtalte undersøgelse vedrørte et miljø, hvor alle som udgangspunkt er enige om, at fejl skal undgås, hvor alle er dedikerede til deres job, og hvor de alle har en specialistuddannelse af en eller anden art og er vant til at sætte sig ind i komplicerede spørgsmål, så skulle man tro, at det netop var i sådanne omgivelser, at man kunne komme længst med skrevne retningslinjer.

Man må krydse fingre for, at resultaterne fra undersøgelsen af en eller anden grund slet ikke kan bruges på reguleringen af den finansielle sektor – for ellers må man virkelig grue for den næste krise.

BEKENDTGØRELSE

Officielle

Udlæg for restancer til det offentlige

SKAT foretager fra den 5. december 2012 udlæg for restancer til det offentlige, som inddrives af restanceinddrivelsesmyndigheden, jf. lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, og hvor betalingsfristens udløb er den 26. november 2012 eller tidligere.

Har du spørgsmål, er du velkommen til at ringe til SKAT på 72 22 18 18.

Med venlig hilsen

SKAT
www.skat.dk